

SEVDAYA MI TUTULDUM?

Orhan Veli Kanık (İstanbul, 13 Nisan 1914 – 14 Kasım 1950) Galatasaray Lisesi, Ankara Gazi İlkokulu ve Ankara Erkek Lisesi'nden sonra bir süre İÜEF Felsefe Bölümü'ne devam etti (1932-36). Ankara'da PTT Genel Müdürlüğü'ndeki memuriyetten (1936-42) sonra askerliğini Gelibolu'da yaptı (1942-44). 1945'te girdiği MEB Tercüme Bürosu'ndan, "anti-demokratik bir hava esmeye başladığı" gerekçesiyle, istifa ederek yeniden İstanbul'a döndü (1947). *Yaprak* dergisini çıkardı (1 Ocak 1949 – 15 Haziran 1950, 27 sayı; *Son Yaprak* adlı özel bir sayı ölümü üzerine arkadaşları tarafından çıkarıldı). İlk yazıları lise yıllarında çıkardığı *Sesimiz*'de, şiirleri Nahit Sırrı Örik'in teşvikiyle *Varlık*'ta Mehmet Ali Sel imzasıyla basıldı. *İnsan, Ses, Gençlik, Küllük, İnkılâpçı Gençlik, Ülkü, Aile* dergileriyle *Hür, Zincirli Hürriyet, Ulus, Tanin* gazetelerinde görüldü. Ankara Erkek Lisesi'nden arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday ile ortak kitapları *Garip*, Türk şiirindeki en önemli yenileşme hareketinin adı oldu. Şiirlerinden yapılan seçmeler belli başlı pek çok dile çevrildi.

Yapıtları:

Şiir: *Garip* (O. Rifat ve M. C. Anday ile, 1941; yalnız O. Veli şiirleriyle genişletilmiş baskı, 1946); *Vazgeçemediğim* (1945); *Destan Gibi* (1946, *Yol Türküleri* adıyla 1969); *Yenisi* (1947); *Karşı* (1949); *Bütün Şiirleri* (1951); *Seçme Şiirler* (1997, *Sakın Şaşırma* adıyla 2008); *Beni Bu Güzel Havalar Mahvetti: Kendi Sesinden Şiirler* (2012), *Sevdaya mı Tutuldum?* (2015). **Düzyazı:** *Nesir Yazıları* (1953, *Denize Doğru* adıyla 1969); *Edebiyat Dünyamız* (1975); *Bütün Yazıları I-II* (1982); *Şairin İşi: Yazılar – Konuşmalar* (2003). **Mektup:** *Şevket Rado'ya Mektuplar* (O. Rifat ve M. C. Anday ile, 2002); *Yalnız Seni Arıyorum: Nahit Hanım'a Mektuplar* (2014). **Hikâye:** *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (manzum, 1949); *Hoşgör Köftecisi* (2012). **Derleme-çeviri:** *Fransız Şiiri Antolojisi* (1947); *Batıdan Şiirler* (O. Rifat ve M. C. Anday ile, 1953); *Bütün Çeviri Şiirleri* (1982; *Çeviri Şiirler* adıyla 2003). **Çeviri:** A. de Musset'den *Bir Kapı ya Açık Durmalı ya Kapalı* (O. Rifat ile, 1943), *Barberine* (1944); Molière'den *Scapin'in Dolapları* (1944), *Sicilyalı yahut Resimli Muhabbet* (1944), *Tartuffe* (1944), *Versailles Tullatı* (1944); Gogol'den *Üç Hikâye* (E. Güney ile, 1945); A. R. Lesage'dan *Turcaret* (1946); *La Fontaine'in Masalları* (1948); Shakespeare'den *Hamlet* ve *Venedikli Tüccar* (Ş. Erdeniz ile, 1949); J. Anouilh'den *Antigone* (1955); J. P. Sartre'dan *Saygılı Yosma* (1961); Turgenyev'den *El Kapısında* (1994).

*Orhan Veli'nin
YKY'deki kitapları:*

Bütün Şiirleri (2003)

La Fontaine'in Masalları (2003)

Nasrettin Hoca Hikâyeleri (2003)

Şairin İşi (2003)

Şevket Rado'ya Mektuplar

(*Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday ile, Haz.: E. Nedret İşli, 2002*)

El Kapısında (*oyun, Turgenyev'den çeviri, Haz.: M. Sabri Koz, 1994*)

Beni Bu Güzel Havalarda Mahvetti - Kendi Sesinden Şiirler (2012)

Yalnız Seni Arıyorum - Nahit Hanım'a Mektuplar (2014)

Sevdaya mı Tutuldum?

(*Nahit Hanım'a verdiği şiir defterleri, Haz.: Raşit Çavaş - Güzin Değişmez, 2015*)

Doğan Kardeş

Sakın Şaşırma - Seçme Şiirler (Haz.: Memet Fuat, 2008)

ORHAN VELİ

Sevdaya mı Tutuldum?

Yayına hazırlayanlar

Raşit Çavaş - Güzin Değişmez

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4363
Şiir - 334

Sevdaya mı Tutuldum? / Orhan Veli

Yayına hazırlayanlar: Raşit Çavaş - Güzin Değişmez
Kitap editörü: Murat Yalçın

Tasarım: Nahide Dikel

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 34310
Haramidere / İstanbul – Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

1. baskı: İstanbul, Nisan 2015
ISBN 978-975-08-2718-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2014
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

Önsöz • 9

BİRİNCİ DEFTER • 15

I • 17

Oarystis • 19

Düşüncelerimin Başucunda • 23

Ebabil • 27

Eldorado • 31

II • 35

Gün Doğuyor • 37

Odamda • 41

Buğday • 49

III • 55

Avé-Maria • 57

Zeval • 61

Kurt • 65

Son Türkü • 69

IV • 73

Masal • 75

Uyku • 77

Ekmek • 79

Tûbâ • 81

V • 83

Ehram • 85

Dar Kapı • 91

Açsam Rüzgâra • 95

Uzun Bir İstirabın Sonunda

ve Bir Saadet Ânında

Gelecek Ölümün

Türküsü • 101

Güneş • 105

Hélène İçin • 109

Haber • 113

VI • 117

Seyahat • 119

İhtiyarlık • 123

Hay-Kay'lar • 127

Hay-Kay'lar II • 135

13 Mayıs • 139

Kırlangıç • 141

Kelebek • 141

Eleji • 143

Saadet • 145

VII • 147

Mahalledeki Akşamlar
İçin • 149

VIII • 153

Ölümünden Sonra Neşelenmek
İçin • 155

Ağaç • 157

Gözlerim • 159

İnsanlar I • 161

İnsanlar II • 163

Ağacım • 165

Robenson • 167

Yaşıyor musun • 169

Saka Kuşu • 171

Bebek Suite'i • 173

Deniz • 179

Edit Almera • 183

Asfalt Üzerine Şiirler • 187

Seyahat Üstüne Şiirler • 191

Hoy Lû-Lû • 195

Sicilyalı Balıkçı • 197

Sabah • 199

Yokuş • 201

Yolculuk • 203

Pazar Akşamları • 205

Mahzun Durmak • 207

Seyahat • 209

Sokakta Giderken • 211

Şaheserim • 213

Meyhane • 215

İntihar • 217

Gölge • 219

Quantitatif • 221

Bir Şehri Bırakmak • 223

İş Olsun Diye • 227

Hicret • 229

Oktay'a Mektuplar • 231

Montör Sabri • 237

Yatağım • 239

Mangal • 241

Rüya • 243

Ali Rıza ile Ahmedin

Hikâyesi • 245

–Kitabe-i Seng-i Mezar– • 247

? • 249

Baş Ağrısı • 251

Küçük Bir Kalp • 253

Hicret II • 255

İnsanlar III • 257

Gemilerim • 259

Bayram • 261

İKİNCİ DEFTER • 265

Kitabe-i Seng-i Mezar • 267

Illusion • 269

Kızılılık • 271

Resimler • 273

Manzara • 275

Tenezzüh • 277

Hardalname • 279

Güzel Havalar • 281

Anlatamıyorum • 283

Harp Şiirleri 1939 • 285

Veda • 287

Lakırdılarım • 291

Tereyağı • 293

Rönesans • 295

Bizim Gibi • 297

Karanfil • 299

☩ ve bir başkası • 301

Gangster • 303

X • 305

Sevdaya mı Tutuldum? • 307

Üstüne • 309

Sabaha Kadar • 311

Hayat Böyle Zaten • 313

Şehir Haricinde • 315

–Kuşlar Yalan Söyler– • 317

İstanbul İçin Hay-Kay'lar • 319

[Ben Orhan Veli] • 323

Tahattur • 329

Beyaz Maşlahlı Hanım • 331

Harbe Giden • 333

Efkârlanırım • 335

Kuş ve Bulut • 337

Medhiye • 339

Söz • 341

Değirmen • 343

Fena Çocuk • 345

Kitabe-i Seng-i Mezar III • 347

Hay-Kay'lar • 349

Eskiler Alıyorum • 351

Karmakarışık • 353

Dünya • 355

Dağ Başı • 357

Misafir • 359

Dedikodu • 361

Yolculuk • 365

Bir Roman Kahramanı • 367

Keşan • 369

Önsöz

*Gelelim sonuncuya
Hiçbirine bağlanmadım
Ona bağlandığım kadar.
Sade kadın değil, insan.*

İki defter... Defterlerde de Orhan Veli'nin el yazısıyla tam 112 şiiri. Nahit Hanım... Orhan Veli'nin büyük bir tutkuyla bağlandığı kadın. Son yıllarına kadar genç/yaşlı birçok edebiyatseveri (tıpkı Madam de Staël gibi) haftanın bir günü evinde misafir eden bir Cumhuriyet kadını.

Orhan Veli, şiirlerinden oluşan defteri ona verirken "Ölürsem bunları bastırır mısın Nahit hanım"¹ demiş.

Defterlerden birinde, "Ağlasam sesimi duyar mısınız" diye başlayan şiirinin baş tarafına koyduğu Fransızca notta şöyle diyor: "Bu şiiri size adayabilseydim şayet / Acım bir nebze olsun dinebilirdi." Herhalde bu iç sayfa sunuşu Nahit Hanım'a yapılmış bir incelikti.

Defterler 50 yıl kadar Nahit Hanım'da kalır, sonra da Nahit Hanım tarafından Orhan Veli'nin kız kardeşi Füzülan Yolyapan'a teslim edilir. Defterleri bunca yıl saklayan Nahit Hanım'a ve yayımlanma izni veren Füzülan Yolyapan'a edebiyat tarihi adına teşekkür borçluyuz.

Nahit Hanım'a defterlerin ne zaman verildiği konusunda bir tarih vermek pek mümkün değil.

¹ Aktaran: *Kanık'sadığım Biri Orhan Veli*, M. Şeref Özsoy, Ayna Yayınevi, 2. Baskı, 2002, s. 40
Oysa şair ölmeden önce beş şiir kitabı yayımlamıştı.

Defterde bulunup da, ölümünden sonra çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan (öyle denilerek yayımlanmıştı) şiirlerden ikisi 1951'de *Varlık*'ta ve *Yeni Dergi*'de, ikisi 1952'de gene *Varlık*'ta, 11'i 1952'de *Vatan*'da¹, yedisi *Papirüs*'ün 1967'deki iki sayısında yayımlanır. Toplam 22 şiir. Ancak bunların içinden beş şiir daha önce yayımlandığı için, aslında defterden yola çıkılarak yayımlanan yalnızca 15 şiir vardır.

Bu şiirler, Nahit Hanım tarafından zaman zaman bu dergilere ya da (Asım Bezirci gibi) araştırmacılara yayımlanması için verilmiş.² Zeynep Oral'la yaptığı konuşmada Nahit Hanım şöyle diyor: "Bu şiirleri ve yine bu defterde, yanına, 'ölümünden sonra neşelenmek için'³ diye not ettiği liedleri, hayattayken yayımlamak istemedi.⁴ Ölümünden sonra ben verdim yayımlamaya."⁵

Asım Bezirci, *Papirüs*'ün Haziran 1967 tarihli sayısındaki yazısında, "O. Veli'nin hiçbir yerde çıkmamış ve dolayısıyla *Bütün Şiirleri*'ne⁶ alınmamış şiirleri de vardır. Bir dostumda bulunan şiir defterini inceleyen bunu sevinçle gördüm" diyerek dokuz şiiri o sayıda yayımlamıştı.⁷ Burada sözünü ettiği dostunun Nahit Hanım olduğu, defterin de şimdi yayımladığımız defterlerden biri olduğu açıktır.

- 1 *Vatan*'ın "Sanat İlavesi'nde, "Şair Orhan Veli'nin Çıkmamış Şiirleri" başlığıyla yayımlanan şiirlerden "Bizim Gibi" 1938'de, "Karanfil" de 1939'da *Varlık* dergisinde yayımlanmıştı.
- 2 *Varlık*'takilerin aileden alınmış olma ihtimalini de göz ardı etmemek gerekir. *Aile* dergisindekiler ise Orhan Veli tarafından, ölmeden birkaç ay önce Şevket Rado'ya verilmişti.
- 3 Aktaran: M. Şeref Özsoy, *age*, s. 41. Nahit Hanım yanlış hatırlıyor. O şiir 1937'de *Varlık* dergisinde yayımlanmıştı ve Nahit Hanım'ın verdiği şiirler arasında yoktur. Öte yandan, "'ölümünden sonra neşelenmek için' diye not ettiği" diye hatırladığı sözler şiirin adına dahildir ("Ölümünden Sonra Neşelenmek İçin Lied"). Görüldüğü gibi başlıkta "Ölümünden" değil, "Ölümünden" diye geçiyor o sözcük. Gariptir, şiir *Varlık*'ta yayımlanırken "ölümünden" değil "ölümünden" diye yayımlanmış.
- 4 Garip bir cümle. Defterdeki bütün şiirlerin yayımlanmamış olduğu gibi bir izlenim doğuyor. Herhalde Zeynep Oral'ın yanlış anlaması. Yoksa Nahit Hanım'ın, verdiğini söylediği 22 şiir dışındaki diğer şiirlerin yayımlanmadığını söylemiş olma ihtimali yok.
- 5 Öte yandan, defterde de bulunmayan ama Orhan Veli'nin ölümünden sonra çeşitli dergilerde yayımlanan 10 kadar şiir daha var...
- 6 *Varlık* Yayınları baskısını kast ediyor.
- 7 *Papirüs*'teki bu şiirlerin Asım Bezirci'nin not ederken aceleden yaptığını varsaydığımız okuma ve düzen farklılıkları yerlerinde gösterildi. Öte yandan Bezirci'nin ilk kez yayımladığını söylediği "Seyahat" ve "İhtiyarlık" daha önce *Varlık*'ta, "Hayat Böyle Zaten" ise *Vatan* gazetesinde yayımlanmıştı.

Defterleri yayıma hazırlarken, Yapı Kredi Yayınları'nın *Bütün Şiirleri*'ni¹ temel aldık, ayrıca, şairin sağlığında dergilerde yayımlanan bütün² ilk yayınlara da ulaşılmaya çalışıldı. Dergilerin dışında, gene şairin sağlığında yayımladığı *Garip* (arkadaşlarıyla olan ilk baskı, 1941), *Garip* (genişlettiği ve yalnızca kendi şiirlerini içeren ikinci baskı, 1945), *Vazgeçemediğim* (1945), *Destan Gibi* (1946), *Yenisi* (1947) ve *Karşı* (1949) temel karşılaştırma kılavuzumuz oldu.

Sevdaya mı Tutuldum?'da şairin el yazısıyla tam 112 şiiri var. Bunların beşi *Çeviri Şiirler* kitabından, diğerleri *Bütün Şiirleri*'nden. Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*'ne giren 176 şiirinin neredeyse üçte ikisini (beş çeviriyi dışarıda bıraksak bile) iki deftere yazarak, (belki de defterin verildiği tarihe kadarki bütün şiirleridir) Nahit Hanım'a ilettiği düşünülebilir.

Varlık Yayınları'nın ilk baskı *Bütün Şiirleri* kitabı hayli eksikti. Sonraki baskılarda epeyce genişledi.³ Gerek Asım Bezirci gerek Memet Fuat yazılarında farklı baskılardaki eksiklikleri ve hataları işaret etmişlerdi.⁴ Defterlere ve ilk kaynaklara (bütün dergi yayımlarına ve şairin kitaplarının ilk baskılarına) bakınca, onca eleştiri ve uyarıya rağmen, ne yazık ki *Varlık*, *Bilgi*, *Adam* yayınları baskılarının bir türlü yanlışları düzeltilememiş mükemmel birer baskı hâline gelemediği görüldü.⁵

Bugün, şairin ölümünden 65 yıl, *Bütün Şiirleri*'nin ilk yayımının üzerinden 64 yıl geçtikten sonra baktığımızda, şiirimizin bu en çok bilinen ve okunan şairinin şiirlerinin durumunun artık şaire yakışır bir duruma geldiği görülüyor.

- 1 Önce *Varlık* Yayınları'nın (hazırlayanın Yaşar Nabi Nayır olduğunu sanıyorum), arkasından Asım Bezirci'nin eliyle hazırlanan *Bütün Şiirleri*'nin ve Memet Fuat'ın emeğiyle *Adam* Yayınları baskısının ardından son yayımlanan ve çoğu yanlış ve eksiği düzeltilmiş baskıdır.
- 2 Yalnızca *Gençlik* ve *İnkılâpçı Gençlik* nüshalarını göremedik.
- 3 4. baskı, ilk baskının neredeyse iki katına çıkmıştı.
- 4 Hatta Asım Bezirci, kendi yayımladığı kitaplardaki (ve Memet Fuat'ın da eleştirdiği) hataların bile, daha sonra bir türlü düzeltilemediğini üzülenek not etmişti.
- 5 Asım Bezirci'nin defteri gördüğünü söylediğini biliyoruz. (Oradan bazı şiirleri yayımlarken de yazım hataları yapmış.) Memet Fuat'ın, *Adam* Yayınları baskısını hazırlarken defterden bazı sayfaları Nuri Akbayar'a gösterdiğini ve okuttuğunu biliyoruz. (Keşke hepsine bakılabilseydi, eski yazı bilenler tarafından.)

Defterleri yayıma hazırlarken, tamamen defterdeki yazımlar temel alındı. Kitap/dergi yayımlarında ay adları güncelleştirilmişti, bunlara uyulmadı, (teşrinievvel gibi) aynen bırakıldı. Defterdeki boş sayfalar çıkarıldı ama en küçük bir not olan sayfalar bile yayıma alındı. Kütüphanemdeki ilk baskı bütün Orhan Veli koleksiyonum, gençliğimde sahaflardan alıp sakladığım *Yaprak* dergileri, tek sayı çıkmış *Küllük* dergisi, *Tercüme* ve *Papirüs* koleksiyonlarım defterleri yayımlarken temel kaynaklarımız oldu. Ayrıca, çalışma sırasında Varlık Yayınları'nın yöneticisi Filiz Nayır Deniztekin'den, Eda Ağca'dan, Ankara Milli Kütüphane ve İstanbul Atatürk Kitaplığı çalışanları ile Orhan Veli tutkunu M. Şeref Özsoy'dan gördüğüm yardımlar için teşekkür ederim.

Orhan Veli'den Nahit Hanım'a, aslında cevabını kendinin de bildiği net bir soru duruyor karşımızda: *Sevdaya mı Tutuldum?*

Raşit Çavaş

Kısaltmalar

- G₁: *Gariip*, 1. Baskı, 1941
G₂: *Gariip*, 2. baskı, 1945
İ: *İnsan* dergisi, 1938
K: *Küllük* dergisi, 1940
P₁₃: *Papirüs* dergisi, 1967
T: *Tercüme* dergisi, 1946
Ü: *Ülkü* dergisi
V: *Vatan* gazetesi Sanat Eki, 1952
Vd: *Varlık* dergisi, 1936-1952
Vz: *Vazgeçemediğim*,
Y: *Yaprak* dergisi, 1949-1950
Yn: *Yenisi*,
YKY: *Bütün Şiirleri*, 2014
YKYÇ: *Çeviri Şiirler*, 2000

Orhan Veli'nin Yapı Kredi Yayınları'ndaki *Bütün Şiirleri*'nde, her şiirin altında hangi derginin hangi sayısında yayımlandığı daima gösterildiği için, burada bu bilgiler tekrarlanmadı, dipnotlarda yalnızca dergi ve kitap adları kısaltmaları kullanıldı.

BİRİNCİ DEFTER

I

I

Oarystis
(In memoriam)

ای نیا لری ایچیمده یمین کادار بویوک ،
ای باغچیه نیک نهدسه گوندله آهیمده قاییمی
ههلا رۇ با لریمه کیره ن ایلک گونز آغزی ،
هید هجونه آنداره دودولون صیجانده اولوب چلیک .
ای سگی والده ایلک هجیت آهیمده طومور هجید ،
قانک آقیتنی کیلیم دیره ن لمار ،
سلی رنگی ایستلری سوزا دولو آقاملار .
ایچیه نازده برنجی لری دوتلان هید هجونه .

OARYSTIS¹

(In memoriam²)

Ey hatırası³ içimde yemin kadar büyük,
Ey bahçesinin hoş günlere açık kapısı
Hâlâ rüyalarımın giren ilk göz ağrısı,
Çocuk alınlarda duyulan sıcak öpücük.

Ey sevgi dalımda ilk çiçek açan tomurcuk,
Kanımın akışını yenileştiren damar,
Gül rengi ışıkları sevda dolu akşamlar,⁴
İçime taze⁵ bir fecir gibi doğan⁶ çocuk.

1 YKY: OARISTYS

2 YKY: In memoriam

3 YKY: "hâtırası"

4 Vd: "" yok

5 YKY ve Vd: "yeni"

6 Vd: "dolan"